

Deze meditatie staat ook online op <https://youtu.be/G8YmSQ9uAOE>

Brood uit de hemel

Meditatie door ds Jelle Brouwer (Mechelen-Noord) m.m.v. Gijs Bleijenberg (proponent).

Intro: The Kingdom of God (Taizé)

The kingdom of God is justice and peace
and joy in the Holy Spirit.
Come, Lord, and open in us
the gates of your kingdom.

Het Koninkrijk van God is rechtvaardigheid en vrede
en vreugde in de Heilige Geest.
Kom, Heer, en open in ons
de poorten van uw koninkrijk.

Welkom en bemoediging

Beste vrienden,
welkom in onze online viering op deze zondag halverwege de 40-dagentijd, die in de traditie de naam 'Laetare' meekreeg, 'verheug u'. Midden in de duisternis die ondoordringbaar lijkt om ons heen, mogen we uitzien naar het licht van Pasen en dankbaar zijn voor de zorg die ons in dit alles van Godswege ten deel valt.

Als u ons al een tijdje volgt via Youtube, dan hebt u vast bij het begin van deze viering gedacht: daar heb je die dominee van Mechelen weer, die gaat preken over hetzelfde onderwerp dat we in de afgelopen zomer ook al eens gehad hebben, de vermenigvuldiging van de broden en de vissen. We kunnen wel zo'n beetje voorspellen wat die gaat zeggen. Maar ditmaal lezen we uit het evangelie van Johannes. En u zult zien, dat er verschil is tussen Matteüs en Johannes, ook al vertellen ze hetzelfde verhaal. Bovendien: al lijkt het alsof er sinds vorig jaar niets is veranderd, alsof ons leven al een hele poos op pauze staat, toch is vandaag de context anders. Al was het maar, omdat het Laetare is. Dus krijgen we een andere dienst met een andere boodschap. De enige die niet is veranderd, maar altijd vasthoudt aan zijn trouw, is de Eeuwige. Daarom beginnen we ook vandaag in zijn naam.

Onze Hulp is in de Naam van de Heer,
Die hemel en aarde gemaakt heeft;
Die trouw blijft tot in eeuwigheid
En niet loslaat wat Zijn hand aan ons begon.

Genade zij u en vrede van God onze Vader
en van Jezus Christus, onze Heer.
Amen.

Op weg naar Pasen

In onze online diensten in de 40-dagentijd vertelt steeds een gemeentelid hoe hij of zij deze voorbereidingstijd op Pasen beleeft. Vandaag is het de beurt aan Xavier (Mechelen-Noord).

We leven in een bizarre tijd. Ook ik voel me dikwijls in een zwarte tunnel met een klein lichtje dat steeds ver weg lijkt...

Op social media lees ik veel onmacht, frustratie, angst en woede.

"Waarom moet **mij** dit overkomen?"

Al deze gevoelens bekruipen soms ook....mezelf.

Aanvankelijk repliceerde ik met: "Maar nee, je vergist je!"

...met nog meer bagger en fake news over me heen...

In deze weken die voorafgaan aan Opstanding en Bevrijding
wil ik mij extra concentreren,
me niet laten meezuigen in die spiraal van negativiteit.
Misschien kan ik er beter aan doen om niet te reageren...
alleen af en toe een positieve quote om mensen aan te moedigen,
tot nadenken te stemmen.

Ook Jezus ervaarde pogingen tot misleiding in de woestijn.
Zelfs Jezus overviel angst in de tuin van Getsemane.
Ik moet me dus niet schamen dat deze gevoelens bij me opkomen.

Ook op weg naar Pasen en de Verrijzenis
belooft de Heer nu weer een uitweg,
vaccins zijn immers op komst.

Naast het smalle pad dat ons daarnaar leidt,
loopt een touw
Jezus IS dit touw
Hij zegt: "Ik heb u lief,
Vertrouw mij en
Geloof"

Intermezzo

Kyriegebed

Laat ons de Heer aanroepen voor de nood van de wereld,
want Zijn barmhartigheid heeft geen einde.

Laat ons bidden:

Heer, onze God, wij roepen u aan
voor een wereld zonder vreugde,
voor mensen die te lijden hebben
onder discriminatie,
onder onderdrukking,
onder onverschilligheid.
Daarom bidden wij: Heer, ontferm U.

Wij roepen U aan
voor een wereld zonder hoop,
voor mensen die leven in angst voor de dag van morgen
vanwege ziekten,
vanwege honger,
vanwege geweld.
Daarom bidden wij: Christus, ontferm U.

Wij roepen U aan
voor een wereld zonder overvloed,
waar al het goede dat Gij hebt geschonken
wordt ingepalmd door enkelingen
en de armoede mensen van huis en haard verdrijft,

waar er roofofbouw wordt gepleegd op de aarde
en haar rijkdom ten goede komt aan weinigen.
Daarom bidden wij: Heer, ontferm U.

Heer, open ons hart voor uw Woord,
voed ons met uw blijde boodschap,
zodat wij kiezen voor de Weg ten Leven.
Daarom roepen wij tot U:
Heer, ontferm U over deze wereld,
Heer, ontferm U over ons.
Amen.

Lied: Alles wat over ons geschreven is (NLB 536)

1. Alles wat over ons geschreven is
gaat Gij volbrengen in de veertig dagen,
de tien geboden en de veertig slagen,
dit hele leven dat geen leven is.	3. Maar, Heer, de haard van uw aanwezigheid
zal in ons hart een vreugdevuur ontsteken.
Gij waart met ons, Gij zult ons niet ontbreken,
Gij hogepriester in der eeuwigheid.
2. De schepping die voor ons gesloten was
ontsluit Gij weer, Gij opent onze ogen.
O zoon van David, wees met ons bewogen,
Het vuur van bloed en ziel brandde tot as.	4. Gij onderhoudt de vlam van ons bestaan.
Aan U, o Heer, ontleent het brood zijn leven.
Ons is een loflied in de mond gegeven,
sinds Gij de weg van 't offer zijt gegaan.

Evangelielezing: Johannes 6,1-15

¹Daarna ging Jezus naar de overkant van het Meer van Galilea (ook wel het Meer van Tiberias genoemd). ²Een grote menigte mensen volgde hem, omdat ze gezien hadden welke wondertekenen hij bij zieken deed. ³Jezus ging de berg op, en ging daar met zijn leerlingen zitten. ⁴Het was kort voor het Joodse pesachfeest.

⁵Toen Jezus om zich heen keek en zag dat die menigte naar hem toe kwam, vroeg hij aan Filippus: 'Waar kunnen we brood kopen om deze mensen te eten te geven?' ⁶Hij vroeg dat om Filippus op de proef te stellen, want zelf wist hij al wat hij zou gaan doen. ⁷Filippus antwoordde: 'Zelfs tweehonderd denarie zou niet voldoende zijn om iedereen een klein stukje brood te geven.' ⁸Een van de leerlingen, Andreas, de broer van Simon Petrus, zei: ⁹'Er is hier wel een jongen met vijf gerstebroden en twee vissen – maar wat hebben we daaraan voor zo veel mensen?' ¹⁰Jezus zei: 'Laat iedereen gaan zitten.' Er was daar veel gras, en ze gingen zitten; er waren ongeveer vijfduizend mannen. ¹¹Jezus nam de broden, sprak het dankgebed uit en verdeelde het brood onder de mensen die er zaten. Hij gaf hun ook vis, zo veel als ze wilden. ¹²Toen iedereen volop gegeten had zei hij tegen zijn leerlingen: 'Verzamel nu de overgebleven stukken brood, zodat er niets verloren gaat.' ¹³Dat deden ze en ze vulden twaalf manden met wat overgebleven was van de vijf gerstebroden die men had gegeten. ¹⁴Toen de mensen het wonderteken dat hij gedaan had zagen, zeiden ze: 'Hij moet wel de profeet zijn die in de wereld zou komen.' ¹⁵Jezus begreep dat ze hem wilden dwingen om mee te gaan en hem dan tot koning zouden uitroepen. Daarom trok hij zich terug op de berg, alleen.

Overweging

Gemeente van Christus,
De Veertigdagentijd was in de kerk van de eerste eeuwen niet alleen een tijd van bezinning op het lijden en de verrijzenis van Christus. De mensen die de wens hadden geuit om toe te treden tot de gemeente, werden in de Paasnacht gedoopt om zo te onderstrepen, dat zij, met Christus

gestorven en verrezen, een nieuw bestaan binnengingen. En daarom staan de schriftlezingen van deze zondagen vooral in het teken van de catechese, het geloofsonderricht, waarin de hoofdpunten van het christelijk geloof aan de orde komen. Maar wat zijn dan die hoofdpunten? Als je de lezingen nader bekijkt, merk je dat vooral de vraag aan de orde komt, wie Jezus Christus is en hoe zijn weg door de diepte tot heil heeft geleid. Je ziet dat vooral aan de thema's die ieder jaar terugkomen. De verzoeking in de woestijn - want waarin komt duidelijker naar voren waar iemand voor staat dan in de keuzen die hij of zij in het leven maakt. De verheerlijking op de berg - waar in het licht van wet en profeten de verzekering klinkt dat de weg van het lijden toekomst opent. En tenslotte de intocht in Jeruzalem, waar de huldiging van de koning in Gods naam tegelijk de opmaat blijkt te zijn van de lijdensweek. In de tussenliggende weken wordt dan telkens een wat ander accent gelegd, afhankelijk ook van het evangelie dat dat jaar de leidraad van de lezingen vormt.

Zo lezen we vandaag uit het Johannes-evangelie over de wonderbare spijziging. Net als de lezing van afgelopen zondag over de tempelreiniging vind je het in alle evangeliën terug. Maar het wordt niet overal op dezelfde manier verteld. Elke evangelist legt zo zijn eigen accent. Dat is ook de reden, waarom we vier evangeliën in de bijbel hebben staan en niet maar één. Bij Johannes merk je, dat hij veel meer tijd heeft gehad om over alles na te denken. Zijn evangelie is dan ook het laatst te boek gesteld, mogelijk pas tegen het jaar 100. Toen was de scheiding tussen Joden en christenen zich al volop aan het voltrekken - vandaar dat je de indruk krijgt bij die tempelreiniging, dat het niet maar simpelweg gaat om een protest tegen de uitwassen van de religie, maar dat het hele functioneren van de tempelcultus als een noodzakelijk instrument van verzoening ter discussie komt te staan; de tempel was immers al decennia voordien vernietigd in de opstand tegen de Romeinen. En Johannes vertelt het levensverhaal van Jezus als een boodschap met een dubbele bodem. De verhalen zeggen meer dan wat je op het eerste gezicht denkt. Er zit een achterkant achter, ze verwijzen naar de betekenis van Jezus en van God, zoals de hele werkelijkheid waarin we leven voor de goede verstaander naar God verwijst. Dat is ook de reden, dat de vertalers als aanduiding boven dit gedeelte hebben gezet 'Het teken van het brood'. Want dat is één van de specialiteiten van Johannes, dat hij telkens weer spreekt van de tekenen die Jezus deed, tot 7 maal toe. Het gaat niet simpelweg om wonderen, om onverklaarbare gebeurtenissen waar de hand van God in wordt vermoed, maar de verhalen zeggen stuk voor stuk iets over de identiteit van Christus en de bedoelingen van God.

Soms correspondeert dat met dat andere 7-tal, waar Johannes bekend om staat: de zeven 'Ik ben'-woorden. U kent ze wel, die uitspraken van Jezus die beginnen met 'Ik ben': 'Ik ben het licht der wereld', 'Ik ben de ware wijnstok', 'Ik ben de weg, de waarheid en het leven' en zo. En, toeval of niet, van tijd tot tijd worden ze versterkt door tekenen: de genezing van de blindgeborene leidt tot de identificatie van Jezus met het licht, het teken van de verandering van water in wijn correspondeert met de identificatie van Jezus met de wijnstok, al vinden we die pas vele hoofdstukken later. En vandaag voegt Johannes als een soort hint voor het goede verstaan vlak na het einde van onze schriftlezing toe, dat Jezus zegt 'Ik ben het brood dat leven geeft', het brood uit de hemel. Daarmee wordt onze schriftlezing in een heel ander perspectief geplaatst dan bij de andere evangelisten. Nu staat niet langer een zin centraal als 'geven jullie hun maar te eten.' (Mt. 14:16), maar worden we aangemoedigd door de evangelist zelf om dit alles symbolisch te lezen, als een verwijzing naar de rijkdom en overvloed die voortkomt uit een leven met Christus. Dat wil niet zeggen, dat Johannes als een kritische geest die zijn tijd ver vooruit was ontkent dat zo'n wonder echt zou kunnen gebeuren - de ontmythologisering van de bijbel was in zijn tijd echt nog niet aan de orde. Maar voor hem is het belangrijkste, dat je verder kijkt dan wat voor ogen is tot op de werkelijkheid van God.

Hij wijst, net als in het beroemde altaarstuk van Grünewald in Isenheim die andere Johannes doet, de Doper, voortdurend op Christus als het hart van ons geloof en op de rijkdom van het eeuwige leven dat je deel wordt als je leeft in verbondenheid met Hem. De schijnbaar terloopse opmerking - net als vorige week trouwens - dat het 'kort voor het Joodse pesachfeest' was (Jh. 6:4) brengt dit alles in verband met het oude feest van bevrijding en uittocht, dat in de dood en opstanding van Christus een nieuwe invulling zou krijgen, van betekenis voor iedereen die bij Hem wil horen.

Maar voordat u nu weg klikt omdat u denkt dat het christelijk geloof hier weer eens wordt gereduceerd tot een vertrouwen in een leven na de dood met veronachtzaming van het hier-en-nu: dat is niet waar het Johannes om is begonnen. De boodschap die hij ons brengt is niet één van: leg je nu maar neer bij alles wat je overkomt en wees tevreden met je positie in dit leven, want straks wordt het wel beter als je in de hemel komt. Als de kerk zich lange tijd tevreden heeft gesteld met een dergelijke voorstelling van de kern van het christendom, dan heeft ze een belangrijk deel van de boodschap vergeten - net zoals wij nu soms de neiging hebben om die andere helft te veronachtzamen, de hoop op een opstanding in heerlijkheid. Voor Johannes hoort dat allemaal bij elkaar. Als hij spreekt van een eeuwig leven, dan is dat iets dat hier en nu begint. Wie in een relatie met de Heer leeft, wie deze aardse werkelijkheid ziet als een plek waar God zich manifesteert in het verborgene, als de achterkant van de dingen, die zal nooit zonder troost of houvast vallen. Die mag zich altijd aanvaard en bemind weten, bij de hand genomen en op het spoor gezet van Gods toekomst. En die zal van daaruit ook open staan voor de vragen en het lijden van de mensen om hem of haar heen, niet om zich ervan af te maken met de schrale troost dat het ooit wel goed zal komen, maar om - net als Christus zelf deed - in solidariteit hun kant te kiezen en naast hen te gaan staan in hun moeite en hun strijd.

Christus wil ons voeden als brood dat uit de hemel komt. En dat beperkt zich niet tot zijn aanwezigheid in de viering van Avondmaal of eucharistie, al kan Johannes ook daar wel aan gedacht hebben toen hij dit hoofdstuk op schrift stelde. Christus wil, net als het brood van de bakker, ingaan in ons bestaan en daar deel van worden, om ons kracht te geven en uithoudingsvermogen. Hij verdiept ons bestaan door ons te richten op God en op elkaar en door ons te leren leven van de hoop, als mensen die, met Christus gestorven en verrezen, een nieuw bestaan zijn binnengegaan. En is dat geen reden om ons te verheugen, op deze zondag Laetare en nog lang daarna?

In de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.

Amen.

Lied: U kennen, uit en tot U leven (NLB 653: 1,2,6,7)

1. U kennen, uit en tot U leven,
Verborgene die bij ons zijt,
zolang ons 't aanzijn is gegeven,
de aarde en de aardse tijd,
o Christus, die voor ons begin
en einde zijt, der wereld zin!

2. Gij zijt het brood van God gegeven,
de spijs van de eeuwigheid;
Gij zijt genoeg om van te leven
voor iedereen en voor altijd.
Gij voedt ons nog, o hemels brood,
met leven midden in de dood.

6. Gij zijt tot herder ons gegeven,
wij zijn de schapen die Gij weidt;
waar Gij ons leidt is 't goed te leven,
Heer, die ons voorgaat door de tijd.
Wie bij U blijft en naar U ziet,
verdwaalt in deze wereld niet.

7. O Christus, ons van God gegeven,
Gij tot in alle eeuwigheid
de weg, de waarheid en het leven,
Gij zijt de zin van alle tijd.
Vervul van dit geheimenis
uw kerk die in de wereld is.

Voorbeden

Barmhartige God en Vader,
in deze 40-dagentijd komen wij tot U
om U te danken dat U ons leerde delen en vermenigvuldigen.
Want als wij delen komt er meer.
Dank dat we ook het Coronavaccin mogen delen
met landen die er anders niet aan kunnen komen.

Wij komen tot U omdat we ongerust zijn.
Zo vaak zien we dat delen niet goed gaat.
Dat men niet bereid is om te delen.
Nog steeds sterven mensen aan de honger,
omdat er oneerlijk wordt gedeeld,
terwijl u schepping ieder mens kan voeden.

Ook hebben we eigen zorgen
die wij voor U neerleggen,
omdat U de Schepper bent en deze wereld niet loslaat.
Wij bidden voor de pijn en verdriet die wij kennen.
Voor een oplossing voor ruzies die wij hebben.

Wij bidden voor de kinderen en jongeren,
die hun plannen als sneeuw voor de zon zien verdwijnen
nu wij te kampen hebben met een pandemie.

Wij bidden voor de ouderen,
als zij afstand moeten houden,
weinig bezoek kunnen ontvangen en eenzaam zijn.
Wilt U, met U vaderlijke arm hen aanraken?

Heer, ons hart is onrustig,
hoor en ervaar onze onrust.

Stil gebed

Onze Vader die in de hemelen zijt,
Uw Naam worde geheiligd,
Uw Koninkrijk kome,
Uw wil geschiede
gelijk in de hemel alzo ook op de aarde.
Geef ons heden ons dagelijks brood
en vergeef ons onze schulden,
gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren.
En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze.
Want van u is het Koninkrijk, en de kracht en de heerlijkheid
tot in eeuwigheid.
Amen.

Slotlied: Zolang er mensen zijn op aarde (NLB 981: 1,3,4)

1. Zolang er mensen zijn op aarde,
zolang de aarde vruchten geeft,
zolang zijt Gij ons aller Vader,
wij danken U voor al wat leeft.

4. Gij zijt ons licht, ons eeuwig leven,
Gij redt de wereld van de dood.
Gij hebt uw Zoon aan ons gegeven,
zijn lichaam is het levend brood.

3. Gij voedt de vogels in de bomen,
Gij kleedt de bloemen op het veld,
o Heer, Gij zijt mijn onderkomen
en al mijn dagen zijn geteld.

Zegen

Gaat dan heen in vrede, dragend en uitdragend de zegen van God:

De Heer zegene en Hij behoede u;
de Heer doe Zijn aangezicht over u lichten
en zij u genadig;
de Heer verheffe Zijn aangezicht over u
en geve u vrede.
AMEN.